

การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของ แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

Learning Innovation Development for Supporting Competencies among Successors of Senior Citizen Club Leaders in Thailand

ระวี สัจจโสภณ

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนา ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะและแนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ และติดตามประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทดลองใช้ ขั้นตอนการวิจัยเก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ และการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินชนิดมาตราส่วนค่า 5 ระดับ ผู้ให้ข้อมูล คือ แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นเก่า แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ภาศิเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 60 คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนการพัฒนาเก็บข้อมูลด้วยการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ชมรมผู้สูงอายุตำบลวังน้ำเขียว จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบก่อน-หลัง แบบประเมินทักษะ แบบประเมินคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม แนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี และวิธีการวัดผลประเมินผล 2) นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ องค์ประกอบสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้ และคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ 3) ผลการประเมินร่างวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.85$) และมีประโยชน์สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.70$) ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันโดยมีค่า IOC มากกว่า 0.50 4) ผลการทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนการประเมินผลทางด้านความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{x} = 17.30$) สูงกว่าคะแนนการประเมินผลด้านความรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 12.75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมินและมีคะแนนอยู่ในระดับดี และผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ผลการพิจารณาคำอธิบายสมรรถนะหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ แบ่งเป็น สมรรถนะหลัก 5 ข้อ สมรรถนะในการบริหารสำหรับแกนนำชมรมผู้สูงอายุ 5 ข้อ และสมรรถนะตามตำแหน่งงานของผู้ปฏิบัติงาน 5 ข้อ และ 5) ผลการติดตามประเมินผล พบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทจริงและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้/สมรรถนะ/แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

Abstract

The research and development to apply the action research methodology aimed to analyze and synthesize the elements of competencies and learning approach to support competencies among successors of senior citizen club leaders in Thailand in order to develop the learning innovation and monitor the results of applying the developed learning innovation. Research stage; data were collected using literature and good practices reviewed, and experts and stakeholders evaluation. Research tools consisted of document analysis form, in-depth interview form, focus group guideline and 5 rating scales evaluation form. Respondents were old leaders of senior citizen clubs, new leaders of senior citizen clubs: successors, members of senior citizen clubs, aged network (total of 60 persons) and experts and stakeholders (total of 20 persons). Data were analyzed by content analysis, mean, percentage, and standard deviation (SD). Development stage; the researcher used a trial learning innovation among the samples, which were 20 successors of Wang Nam Khiao Sub-district Senior Citizen Club. Research tools consisted of a pre-test and post-test questionnaire, a skills evaluation form, a behavioral characteristic evaluation form, and learning activity satisfaction form. Data were analyzed using basic statistics such as percentage, mean, and standard deviation.

The results are as follows: 1) There are three elements of competencies of successors of senior citizen club leaders; (1) knowledge (2) skills, and (3) successors attribute. 2) Learning innovation for supporting competencies among successors of senior citizen club leaders can be divided into 4 categories; (1) elements of competencies of successors of senior citizen club leaders, (2) learning activity guideline, (3) learning activities, and (4) handbook for organizing learning activities for supporting competencies among successors of senior citizen club leaders. 3) According to the evaluation results of learning activities for supporting competencies among successors of senior citizen club leaders, experts found that by overall it was suitable for the participants ($\bar{x} = 4.85$) and benefited them ($\bar{x} = 4.70$) at the highest level. The learning activity elements were consistent with IOC value of more than 0.50. 4) Regarding the trial of learning innovation, it was found that the evaluation score of knowledge after activity participation of the samples was ($\bar{x} = 17.30$), which is higher than the evaluation score of knowledge before activity participation ($\bar{x} = 12.75$) with a significance level of .05 All the samples passed the evaluation criteria and had the scores at very good level. The samples were satisfied with the learning activities at the highest level. The samples and researcher together defined core competencies and indicative behaviors as follows; (1) five core competencies, (2) five managerial competencies, and (3) five functional competencies. 5) Regarding to the evaluation results of monitoring, it was found that the developed learning innovation was suitable and practical in the actual context.

KEYWORDS: LEARNING INNOVATION/COMPETENCY/SENIOR CITIZEN CLUB SUCCESSORS

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทำให้ภาวะประชากรสูงอายุในประเทศไทยสูงขึ้นก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ การเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและการส่งเสริมพลังทางปัญญาของผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” เป็นแนวคิดที่นำสังคมผู้สูงอายุไทยก้าวสู่ “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” ได้ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2556)

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ และพบว่ากลไกสำคัญที่ดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง คือ “ชมรมผู้สูงอายุ” ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุที่สุดในระดับปฐมภูมิ ชมรมผู้สูงอายุเกิดจากการรวมตัวกันของคนทุกวัย ดำเนินงานแบบอาสาสมัครร่วมกันจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (ชนินฐา นันทบุตร, 2557)

สถิติของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ พบว่า ชมรมผู้สูงอายุที่มีการดำเนินงานจริงมีเพียง 10,470 แห่ง จากจำนวน 23,040 แห่งทั่วประเทศ หมายความว่า มีชมรมผู้สูงอายุที่สามารถดำเนินงานได้จริงเพียงครึ่งหนึ่งของชมรมผู้สูงอายุทั้งหมด จากการศึกษา พบว่า ความสำเร็จและความยั่งยืนในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเกิดจากความเข้มแข็ง “แกนนำชมรมผู้สูงอายุ” และเหตุที่ชมรมผู้สูงอายุไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้หรืออ่อนแอ นั้น เกิดจากแกนนำชมรมผู้สูงอายุขาดความต่อเนื่องและไม่มีจัดการองค์ความรู้ร่วมกันระหว่าง “แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นเก่า” และ “แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่” และยังไม่พบว่ามีการจัดทำองค์ความรู้หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุมีแกนนำรุ่นใหม่ที่สามารถสืบทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของชมรมผู้สูงอายุ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557)

เมื่อพิจารณาความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่” เพื่อนำนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปขยายผลการปฏิบัติในชมรมผู้สูงอายุในแต่ละบริบทเพื่อการดำเนินงานที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยเห็นว่าแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่เหล่านี้หากได้รับการพัฒนาจะช่วยยืดเวลาการพึ่งพาตนเองของชมรมผู้สูงอายุให้ยาวนานได้ นั่นหมายถึงภาระในการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุของภาครัฐจะลดน้อยลงเพราะภาคประชาชนสามารถรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุในระดับที่เล็กที่สุดคือระดับชุมชนได้ด้วยตนเอง รวมถึงการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุจะนำไปสู่การขยายผลนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติในวงกว้างยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะและแนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่
2. เพื่อพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่
3. เพื่อติดตามประเมินผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทดลองใช้

ขอบเขตการวิจัย

องค์ประกอบของสมรรถนะและแนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตามองค์ประกอบของสมรรถนะที่สังเคราะห์จากแนวคิดของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1973) แบ่งสมรรถนะเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

(1) ความรู้ (Knowledge) ได้แก่ ข้อมูล เนื้อหา หรือองค์ความรู้เฉพาะที่แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่จำเป็นต้องรู้ ซึ่งเป็นระดับสมรรถนะหลัก (Core Competency)

(2) ทักษะ (Skill) ได้แก่ ความสามารถหรือ ความชำนาญการในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านร่างกายและด้านสมองเฉพาะที่แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่จำเป็นต้องรู้ ซึ่งเป็นระดับสมรรถนะในงาน

(Functional Competency)

(3) คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม (Attributes) ได้แก่ แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้แก่นำชมรมผู้สูงอายุมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อุปนิสัยหรือลักษณะทางกายภาพที่มีการตอบสนองต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และอัตมโนทัศน์ ทศนคติ หรือค่านิยมส่วนบุคคลของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นระดับสมรรถนะเฉพาะบุคคล (Individual Competency)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นวัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยรวมถึงการดัดแปลงองค์ความรู้เดิมให้ดียิ่งขึ้น ที่เพื่อใช้แก้ปัญหาหรือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามฉันทามติและความต้องการของชมรมผู้สูงอายุที่มุ่งหวังให้แก่นำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่เกิดการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิม ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย องค์ประกอบสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ และคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

แก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ หมายถึง สมาชิกหรือสมาชิกสมทบชมรมผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงไม่จำกัดอายุ ที่มีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งในระดับการวางแผนตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างแก่นนำชมรมผู้สูงอายุเพื่อพัฒนางานของชมรมผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ โดยเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมาแล้วเป็นระยะเวลาต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวิจัย (Research Stage) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1.1 การศึกษาเอกสารและการถอดบทเรียน จากแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะและแนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่โดยศึกษาเอกสาร และการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ 4 ภาค คือ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลยี่หว้า จังหวัดเชียงใหม่ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลหนองแห้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา ชมรมรักษ์สุขภาพวัดโศการาม จังหวัดกาฬสินธุ์ และชมรมผู้สูงอายุ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแนวทางการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย แก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นเก่า (คณะกรรมการบริหารชมรมผู้สูงอายุ) แก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และภาคีเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุ จำนวนรวม 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การพัฒนาร่างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ (R1 = Research ครั้งที่ 1)

1.3 การประเมินร่างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ (D1 = Development ครั้งที่ 1) โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินชนิดมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนา (Development Stage) แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การวางแผน ผู้วิจัยปรับปรุงองค์ประกอบของสมรรถนะและแนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ (R2 = Research ครั้งที่ 2) จากนั้น (1) การกำหนดพื้นที่ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (2) การกำหนดผู้มีส่วนร่วม โดยชมรมผู้สูงอายุและผู้วิจัยร่วมกันกำหนดผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดผลประเมินผล และมอบหมายงานที่รับผิดชอบ (3) การวิเคราะห์สถานการณ์ โดยชมรมผู้สูงอายุและผู้วิจัยประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทของชมรมผู้สูงอายุ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และสำรวจทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 การปฏิบัติการ ผู้วิจัยทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มตัวอย่าง (D2 = Development ครั้งที่ 2) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ระยะ 2 วัน กิจกรรมวันที่ 1 เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ และวันที่ 2 เป็นกิจกรรมสุนทรียสนทนาและร่วมกันนำเสนอคำอธิบายสมรรถนะหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง คือ แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นสมาชิกหรือสมาชิกสมทบชมรมผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงไม่จำกัดอายุที่มีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ทั้งในระดับการวางแผนตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างแกนนำชมรมผู้สูงอายุเพื่อพัฒนางานของชมรมผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ โดยเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุมาแล้วเป็นระยะเวลาต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบก่อน-หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นข้อคำถามชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความรู้แบบประเมินทักษะ ด้วยการสังเกตตามธรรมชาติ (Naturalistic Observation) ในสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง เป็นแบบสังเกตที่มีโครงสร้าง (Structured Observation Form) แบบประเมินค่า (Rating Scale) แบบประเมินคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลความคิดเห็นเชิงคุณภาพ

2.3 การสะท้อนผล ผู้วิจัยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ ผลการประเมินนวัตกรรมการเรียนรู้ ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2.2 เพื่อติดตามประเมินผลการใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นระหว่างผู้วิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยสะท้อนความคิดเห็น พร้อมเสนอแนวทางการพัฒนา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ขั้นการวิจัย (Research Stage)

1.1 ผลการศึกษาเอกสารและการถอดบทเรียนจากแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่ พบว่า

องค์ประกอบของสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

ความรู้ คือ ข้อมูล เนื้อหา หรือองค์ความรู้เฉพาะซึ่งเป็น “สมรรถนะหลัก” ที่แกนนำชมรมผู้สูงอายุ รุ่นใหม่ทุกคนจำเป็นต้องรู้ คือ ความรู้เพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Knowledge How to Learn) หมายถึง การแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง อันจะขยายผลไปสู่ความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น การแสวงหาข้อมูลข่าวสารและความรู้ในการวิเคราะห์ตนเอง ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย และสิทธิของผู้สูงอายุ ความรู้เกี่ยวกับชมรมผู้สูงอายุ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

ทักษะ คือ ความสามารถหรือความชำนาญการในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านร่างกายและด้านสมอง ซึ่งเป็น “สมรรถนะในงาน” เฉพาะที่แกนนำชมรมผู้สูงอายุ รุ่นใหม่ทุกคนจำเป็นต้องทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและแคล่วคล่อง ประกอบด้วย ทักษะการเป็นผู้นำ ความคิดเชิงระบบ และการประสานงาน ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการถ่ายทอดความรู้รวมถึงทักษะ การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเบื้องต้น

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม คือ อัธยาศัยดี ทัศนคติ ค่านิยม หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของตนเองซึ่งเป็น “สมรรถนะเฉพาะบุคคล” ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ รุ่นใหม่ทุกคน คือ การมีจิตอาสา

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ รุ่นใหม่ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ทีมวิทยากรจิตอาสา

ด้านที่ 2 ประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้จัดเป็นการอบรมเชิง ปฏิบัติการระยะสั้นที่คำนึงถึงลักษณะทางกายภาพของแกนนำชมรมผู้สูงอายุที่เกิดจากการมีส่วนร่วมใน การวางแผนของผู้เรียน มีความหลากหลาย เน้นถ่ายทอดองค์ความรู้แบบพหุวัยระหว่างแกนนำชมรม

รุ่นเก่าและรุ่นใหม่

ด้านที่ 3 วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดแทรกจัดกิจกรรมนันทนาการให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายและสนุกสนาน กิจกรรมมีความหลากหลายทั้งการบรรยายกลุ่มใหญ่และกิจกรรมกลุ่มย่อย ไม่ยากและไม่เป็นทางการมากนัก โดยประยุกต์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เข้ากับการจัดกิจกรรมเดิมที่จัดอยู่ของชมรมผู้สูงอายุ

ด้านที่ 4 สื่อและเทคโนโลยี การใช้สื่อมีความหลากหลายและไม่ยากโดยคำนึงถึงข้อจำกัดของกลุ่มผู้เรียนในฐานะเอ็กต์บุคคล

ด้านที่ 5 วิธีการวัดผลประเมินผล การวัดผลการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้แกนนำชมรมผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มากกว่าการสอบวัดผลเป็นคะแนนเพื่อเปรียบเทียบกัน เมื่อผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ จะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ

1.2 ผลการพัฒนาร่างนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ สรุปได้ว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ

องค์ประกอบสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านความรู้ (2) ด้านทักษะ และ (3) ด้านคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ (1) ด้านผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) ด้านประเภทของกิจกรรม การเรียนรู้และเนื้อหา (3) ด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4) ด้านสื่อและเทคโนโลยี และ (5) ด้านวิธีการวัดผลประเมินผล

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระยะ 2 วัน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้ วันที่ 1	รูปแบบการจัดกิจกรรม	ระยะเวลา
กิจกรรมที่ 1 “รู้จักเพื่อน”	กิจกรรมกลุ่มสนทนา	1 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 2 “ความคาดหวัง”	กิจกรรมกลุ่มระดมความคิด	1 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 3 “สิทธิของเรา”	การบรรยายประกอบการอภิปราย	1 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 4 “ผู้นำ-ผู้ตาม”	การบรรยายประกอบการอภิปราย	2 ชั่วโมง 30 นาที
กิจกรรมที่ 5 “แรงบันดาลใจ”	การบรรยายประกอบการอภิปราย	1 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 6 “แลกเปลี่ยนเรียนรู้”	สุนทรียสนทนา (วงเดือนลำดวน)	1 ชั่วโมง
กิจกรรมการเรียนรู้ วันที่ 2	รูปแบบการจัดกิจกรรม	ระยะเวลา
กิจกรรมที่ 1 “บทบาทหน้าที่”	กิจกรรมกลุ่มระดมความคิด	3 ชั่วโมง
กิจกรรมที่ 2 “สรุปผลการเรียนรู้”	กิจกรรมกลุ่มระดมความคิด	1 ชั่วโมง

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ มีเนื้อหาประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย การประเมินผล การรับรองผล ผลที่คาดว่าจะได้รับ ข้อเสนอแนะในการนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรม และเครื่องมือวัดผลประเมินผล

1.3 ผลการประเมินร่างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน เห็นด้วยว่าร่างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ในภาพรวมเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.85$) และมีประโยชน์สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.70$) ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังเห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ มีความสอดคล้องกันโดยทุกข้อมีค่าความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.50

2. ขั้นตอนการพัฒนา (Development Stage)

2.1 ผลการวางแผน

(1) **การกำหนดพื้นที่** ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่ เพื่อทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

(2) **การกำหนดผู้มีส่วนร่วม** ชมรมผู้สูงอายุและผู้วิจัยร่วมกันกำหนดผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดผลประเมินผล และมอบหมายงานที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้แทนแกนนำชมรมผู้สูงอายุตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตำบลวังน้ำเขียว เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลวังน้ำเขียว และนิสิตระดับมหัศจรรย์และดุสิตบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสนาพยาบาลมนุษยและชุมชน

(3) **การวิเคราะห์สถานการณ์** ชมรมผู้สูงอายุและผู้วิจัยประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทของชมรมผู้สูงอายุ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และสำรวจทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 ผลการปฏิบัติการ สรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบวัดประเมินผลทางด้านความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุใหม่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

คะแนนการทดสอบวัดประเมินผลทางด้านความรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ($\bar{x} = 17.30$) สูงกว่า คะแนนการทดสอบวัดประเมินผลทางด้านความรู้ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 12.75$)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินทักษะรายบุคคลของแกนนำ ผู้สูงอายุในด้านมีการเรียนรู้ ด้านมีความคิดเชิงระบบ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านมีความเป็นมืออาชีพ และด้านจิตสาธารณะ โดยผู้วิจัย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมินและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีระดับคะแนนอยู่ในระดับดี โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะรายบุคคล ต่ำสุด เท่ากับ 14.00 คะแนน หรือร้อยละ 93.33 และมีคะแนนทักษะรายบุคคลสูงสุด เท่ากับ 15.00 คะแนน หรือร้อยละ 100.00 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะรายบุคคลสูงสุดเฉลี่ย ร้อยละ 96.00 และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะรายบุคคลต่ำสุดเฉลี่ย 14.40 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53

ผลการประเมินคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของแกนนำผู้สูงอายุ พบว่า ด้านการคิดแก้ปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของส่วนรวม ด้านการให้ความร่วมมือและยินดีมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ไม่นิ่งเฉยตาย ด้านการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานอย่างสม่ำเสมอ ด้านการส่งเสริม ชักจูงให้แกนนำชมรมผู้สูงอายุคนอื่นมีส่วนร่วมในการทำงาน และด้านการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยผู้วิจัย และแกนนำผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดผ่านเกณฑ์การประเมินและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีระดับคะแนนอยู่ในระดับดี โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ต่ำสุด เท่ากับ 4.00 คะแนน หรือร้อยละ 80.00 และมีคะแนนคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม สูงสุด เท่ากับ 5.00 คะแนน หรือร้อยละ 100.00 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมสูงสุดเฉลี่ย ร้อยละ 95.00 และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมต่ำสุดเฉลี่ย 4.75 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำผู้สูงอายุรุ่นใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 20 คน เป็นชาย 7 คน (ร้อยละ 35.00) และเป็นหญิง 13 คน (ร้อยละ 65.00) อายุมากกว่า 70 ปี มากที่สุด 8 คน (ร้อยละ 40) มีอาชีพเป็น พ่อบ้าน/แม่บ้าน มากที่สุด 9 คน (ร้อยละ 45.00) มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในชมรมผู้สูงอายุ เป็นระยะเวลา 3 ปี มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 30.00)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุมากที่สุด จำนวน 15 คน (ร้อยละ 75.00) ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 20 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรม ผู้สูงอายุมาก่อน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 60.00) และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุมาก่อน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 40.00)

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ในช้อกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.85$) กิจกรรมการเรียนรู้สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมด้วยกันและเรียนรู้อย่างมีความสุข ($\bar{x} = 4.75$) เนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\bar{x} = 4.70$) กิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความเป็นผู้นำ ($\bar{x} = 4.70$) กิจกรรม

การเรียนรู้สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรและผู้ร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.70$) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = 4.65$) ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ($\bar{x} = 4.55$) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เข้าร่วมการกล้าคิด กล้าทำ และกล้านำเสนอ ($\bar{x} = 4.55$) และการจัดเรียงลำดับเนื้อหาเหมาะสม ($\bar{x} = 4.50$) ในระดับ มากที่สุด

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจ ในข้อ การชี้แจงแนวทาง กระบวนการ ผลที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จะได้รับ ($\bar{x} = 4.40$) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 4.35$) กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายเน้นให้ผู้เข้าร่วมมีทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ($\bar{x} = 4.30$) สัดส่วนของระยะเวลาในการอบรมกับเนื้อหาเหมาะสม ($\bar{x} = 4.25$) และกิจกรรมการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วม ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{x} = 4.10$) ในระดับ มาก

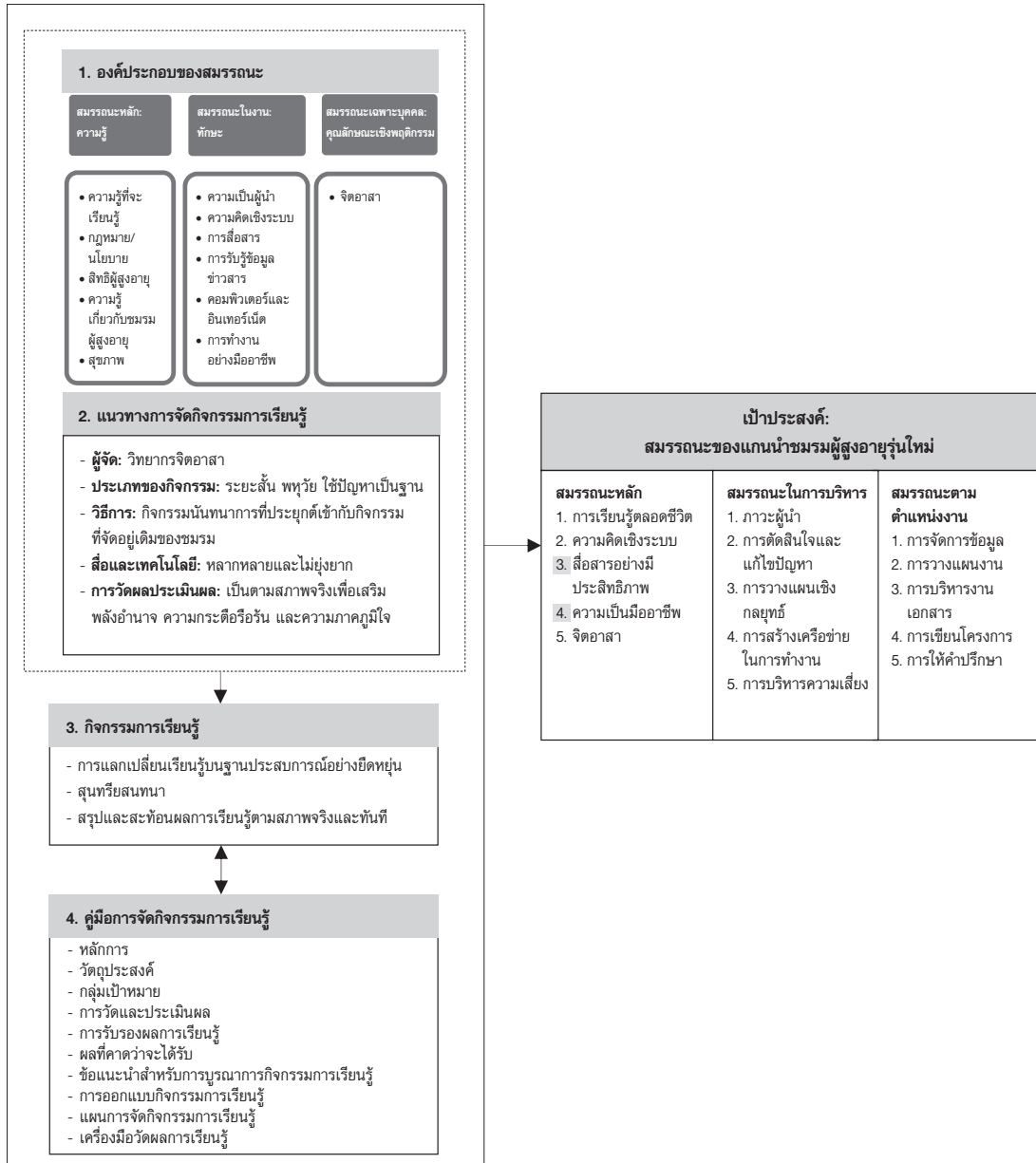
ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ทุกข้อในระดับมากที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ด้านการวัดและประเมินผล ในข้อ การนิเทศ ติดตาม กำกับ และเสนอแนะในระหว่างการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.65$) มากที่สุด รองลงมา คือ ความชัดเจนของวิธีการวัดและประเมินผลการอบรม ($\bar{x} = 4.60$) วิธีการวัดและประเมินผลระหว่างอบรมเหมาะสม ($\bar{x} = 4.60$) วิธีการวัดและประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการอบรมเหมาะสม ($\bar{x} = 4.60$) และ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.60$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การอบรม ($\bar{x} = 4.50$)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ในการฝึกอบรมทุกข้อในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจด้านสื่อและอุปกรณ์ในการฝึกอบรม ในข้อ สถานที่ฝึกอบรมเหมาะสม ($\bar{x} = 4.75$) มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อทัศนูปกรณ์เหมาะสม หลากหลายและเพียงพอ ($\bar{x} = 4.65$)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ด้านสถานที่ ทุกข้อในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในการจัดบรรยากาศการฝึกอบรมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.85$) มากที่สุด

ผลการจัดเวทีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแกนนำรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ พิจารณาคำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) คำอธิบายสมรรถนะหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้แทนแกนนำชมรมผู้สูงอายุตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียว ผู้แทนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตำบลวังน้ำเขียว ร่วมกันพิจารณาคำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) คำอธิบายสมรรถนะหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ โดยระดมความคิดเพื่อพิจารณาระบุขอบเขต หน้าที่ของตำแหน่งต่าง ๆ ในชมรมผู้สูงอายุ โดยได้ คำบรรยายลักษณะงานตำแหน่งต่าง ๆ ในชมรมผู้สูงอายุวังน้ำเขียว ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ

เหรียญก และผู้ช่วยเหรียญก และกรรมการ ในกิจกรรมดังกล่าวมีผู้วิจัย นิสิตระดับมหาดบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลวังน้ำเขียว มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผลคำบรรยายลักษณะงาน สำหรับคำอธิบายสมรรถนะหลักและพฤติกรรมบ่งชี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เห็นด้วยในสาระสำคัญตามที่ผู้วิจัยนำเสนอ แบ่งออกเป็น

ภาพ 1 แนวทางการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

สมรรถนะหลัก 5 ข้อ แต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย 1. มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. มีความคิดเชิงระบบ 3. สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4. ความเป็นมืออาชีพ 5. จิตสาธารณะ

สมรรถนะในการบริหาร (Managerial Competency) สำหรับแกนนำชมรมผู้สูงอายุ 5 ข้อ แต่ละข้อแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย 1. ภาวะผู้นำ 2. การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา 3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 4. การสร้างเครือข่าย ในการทำงาน 5. การบริหารความเสี่ยง

สมรรถนะตามตำแหน่งงาน (Functional Competency) ของผู้ปฏิบัติงาน มี 5 ข้อ แต่ละข้อ มี 5 ระดับ ประกอบด้วย 1. การจัดการข้อมูล 2. การวางแผน 3. การบริหารงานเอกสาร 4. การเขียนโครงการ 5. การให้คำปรึกษา

2.3 ผลการสะท้อนผล พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสนอว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการทำงานจริง และมีความเป็น ไปได้ในทางปฏิบัติ และยังก่อให้เกิดประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการบูรณาการองค์ ความรู้ในกระบวนการทำงานระหว่างหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุในระดับท้องที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเครือข่ายนักวิจัยที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ ใหม่เพื่อเป็นห้องปฏิบัติการทางสังคม สร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการต่อไป

สรุปนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ได้ดังภาพ 1

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ที่ส่งผลกระทบให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต้องออกแบบให้บูรณาการทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมนั้น ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านความรู้เพื่อสร้างทักษะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่นำสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น ของชินิษฐา นันทบุตร (2557) ที่เสนอว่า การดูแลผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับความรู้ที่จะพัฒนาแกนนำชมรมผู้สูงอายุต่อไปได้ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการการดูแลที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นและต้องการการดูแลที่ครบทุกด้านโดยใช้ทุนทางสังคมและทรัพยากรอื่นในพื้นที่เป็นตัวหลักในการจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ เช่น การฝึกอบรมสำหรับผู้สูงอายุ การฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัวเพื่อการดูแลผู้สูงอายุได้ การฝึกทักษะอาสาสมัครอื่น ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มแกนนำชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มเยี่ยมเพื่อน รวมถึงอาจขยายผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทักษะไปสู่ผู้รับผิดชอบดูแลผู้สูง อายุโดยตรงในชุมชนต่อไป

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่

เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม จากผลการวิจัยที่เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของ แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ นั้น ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรดำเนินการตามกระบวนการอย่างเป็นระบบ ทั้ง 5 ด้าน คือ ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเภทของกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี และวิธีการวัดผลประเมินผล โดยให้ความสำคัญกับ “ทีมวิทยากรจิตอาสา” ซึ่งเป็นผู้รู้ ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง ภายในและภายนอกชุมชน ที่มีความสามารถถ่ายทอดเนื้อหา สารและจัดกิจกรรมได้ดี เป็นผู้รู้และเข้าใจ สภาพปัญหา ความสนใจ และความต้องการจำเป็นที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างดี ลักษณะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้วิทยากรผสมผสานการเรียนรู้จากสถานการณ์หรือปัญหาจริงของชมรมผู้สูงอายุผนวกกับความรู้ทั่วไปมา เป็นเนื้อหาการเรียนรู้ โดยวิทยากรและกลุ่มเป้าหมาย พูดคุยเพื่อสรุปบทเรียน การเรียนรู้ ตอบข้อคำถามและนำสู่การประเมินตนเอง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม พร้อมทั้งการแนะนำให้กลุ่มเป้าหมายได้ใช้ในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง วิทยากรควรเป็นคนที่ทั้ง ผู้รู้ในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นผู้เข้าใจสภาพปัญหา และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในท้องถิ่นได้ชัดเจน และควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ในทุกกระบวนการจัดกิจกรรม เป็นไปตามข้อค้นพบจากผลการวิจัยของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2555) ที่พบว่า ความสำเร็จในมิติ การจัดกิจกรรม ทางสังคมแก่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่และสอดคล้องกับกับ รายงานของคณะกรรมการการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูป ระบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย สภาพปฏิรูปแห่งชาติ (2558) ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของจุดพลัง คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และท้องถิ่น ในการสร้างและนำซ่อมเตรียม ความพร้อมของระบบสภาพสังคมและบริการภายใต้บริบทของสังคมสูงวัย ในส่วนของการประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างจริงจังเพื่อกระตุ้นให้แกนนำชมรมผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นในการ เรียนรู้และภาคภูมิใจที่ได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ อาทิ การสรุปบททวน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดย ผู้เรียนเกิดการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดที่เคยยึดถือมาไปเป็นมโนทัศน์ใหม่ ในทางปฏิบัติเป็นการ สอดคล้องกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2557) ที่เรียกว่า “วงเดือนลำดวน” เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทุกฝ่ายร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ รวมถึงความสำเร็จและจุดบกพร่องที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา

ผลการนำนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะของแกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ไป ทดลองใช้ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งสามารถแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต และการทำงานในปัจจุบันและอนาคต ผู้ที่จะนำนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ไปใช้ในบริบทอื่น ๆ จึงควรให้ความสำคัญต่อการการวางแผนตั้งแต่การกำหนดพื้นที่ การกำหนดผู้มีส่วนร่วม และการ

วิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงการพัฒนา การสร้างและหาประสิทธิภาพ ศึกษาผลการนำไปใช้ และประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามเทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (นันทวัฒน์ สุขผล, 2543) โดยมีกิจกรรมแทรกกิจกรรมนันทนาการ (Recreational activity) เป็นการให้แก่นำชมรมผู้สูงอายุร่วมกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น ร้องเพลง เล่นเกม ปรบมือเป็นจังหวะ ฯลฯ โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อมุ่งเปลี่ยนทัศนคติและสร้างความสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างความสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ โดยใช้เวลาเกิน 20-40 นาที เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน สลับกับการบรรยาย วิทยากรต้องมีทักษะในการนำกลุ่ม อีกทั้งมีการฝึกอบรมในงาน (On-the-job training) ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง เป็นวิธีการที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสูงเพราะสมาชิก แต่ละคนจะมีความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อการปฏิบัติงานของตัวเอง ช่วยส่งเสริม ทักษะและความชำนาญงานเฉพาะทาง และมีการสะท้อนประสบการณ์ เป็นวิธีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ที่ใช้การสะท้อนประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นฐานในการเรียนรู้ (Experience-Based Learning Approach) โดยผสมผสานระหว่างแนวคิดของกรณีศึกษา (Case Study) และแนวคิดของการเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยใช้การสะท้อนประสบการณ์ทั้งโดยการเขียนและการพูด มีแนวคิดหลักคือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแนวคิดหรือมุมมองที่หลากหลายผ่านการสะท้อนความคิดของผู้อื่นต่อเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความคับข้องใจในการทำงาน เพื่อให้ในที่สุดผู้เรียนสามารถคิดทางเลือกที่หลากหลายที่จะสามารถเผชิญต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคับข้องใจในการทำงานได้ด้วยตนเอง (Ackerman & Maslin-Ostrowski, 2004)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย เปลี่ยนแปลงตนเองทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมนั้น ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านความรู้ ซึ่งเป็น “สมรรถนะหลัก” ที่สำคัญ คือ ความรู้เพื่อเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Knowledge How to Learn) เพื่อการแสวงหาความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุที่สามารถขยายผลไปสู่ความรู้ด้านอื่น ๆ นำไปสู่การพัฒนาด้านทักษะและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมต่อไป

2. วัตกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ประกอบด้วย วัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 4 วัตกรรมการ คือ องค์ประกอบสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ แนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ และคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของแก่นนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่ ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของหลักการ กระบวนการ และปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้วัตกรรมการเรียนรู้

สามารถนำไปใช้ได้ดำเนินไปได้ โดยมีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เน้นกิจกรรมเชิงบูรณาการแบบองค์รวมที่มีหลากหลายศาสตร์และสามารถศึกษา ได้หลายช่องทาง เช่น รูปแบบการศึกษาด้วยตนเองจากคู่มือการจัดกิจกรรม การประยุกต์การจัดกิจกรรมในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันในแต่ละบริบทของพื้นที่ เช่น กิจกรรมค่าย กลุ่มสนใจ หรือการรับฟังการบรรยายจากวิทยากร การให้ความรู้ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดต้องเหมาะสมกับพื้นความรู้เดิมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นการบูรณาการความรู้แบบองค์รวม เชื่อมโยงระหว่างปัญหาและความต้องการ เนื้อหาเฉพาะตามเรื่อง วิธีการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในวิถีชีวิตที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส ซึ่งผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อ “การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้” มีรูปแบบและวิธีการหลากหลายโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ เนื้อหาสาระและกระบวนการปฏิบัติเหมาะสมและกลมกลืนกับสภาพการดำเนิน ชีวิตจริงของผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ โดยสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และเจตคติมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต และการทำงานได้ทันที สามารถดูแลตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเพื่อสรรหาและศึกษากระบวนการทำงานของชมรมผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสังเคราะห์กระบวนการทำงานแบบใหม่ที่เป็นเลิศเพื่อใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาโดยหาจุดเด่นในการพัฒนาและสนับสนุนการพัฒนาเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ รวมถึงมีการวิจัยเพื่อสร้างระบบประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุที่แกนนำชมรมผู้สูงอายุรุ่นใหม่มีการดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง และถอดองค์ความรู้เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาสำหรับชมรมผู้สูงอายุอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชนิษฐา นันทบุตร. (2557). *คู่มือการจัดการความรู้พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- คณะกรรมการการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสร่วมกับ คณะกรรมการปฏิรูประบบรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *รายงานแผนปฏิรูปวาระปฏิรูปที่ 30: สังคมสูงวัย เรื่อง การปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นนทวัฒน์ สุขผล. (2543). *คู่มือปฏิบัติการฝึกอบรม: HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT SERIES* กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่องลักษณะการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2556). ลักษณะการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: J-Print.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.

ภาษาอังกฤษ

Ackerman, R. H., & Maslin-Ostrowski, P. (2004). *The wounded leader: How real leadership emerges in times of crisis*. San Francisco: Jossey-Bass.

McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*. 28, 1973. pp. 1-14.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.ระวี สัจจโสภณ อาจารย์ประจำภาควิชาการพัฒนาศาสตร์สุขภาพการมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ E-mail: fedurvs@ku.ac.th

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากโครงการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีงบประมาณ 2557 และทุนวิจัยคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ลันติ ศรีสวนแดง เป็นนักวิจัยที่ปรึกษา